

AKTUALITĀTES SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANĀ

A P R Ī L I S 2 0 2 6

Labklājības ministrija

Iespējas

Labklājības ministrija aicina **14. maijā plkst. 10.00–12.00 pievienoties tiešsaistes vebināram** “Kā statuss, privilēģijas un vara var veicināt vai mazināt diskrimināciju?”, kurā dažādi eksperti diskutēs par neredzamo varu un tās ietekmi uz cilvēku iespējām darba tirgū, izglītībā vai publisko pakalpojumu saņemšanā.

Latvijas tirdzniecības un rūpniecības kamera aicina piedalīties **Erasmus+ projekta WomenESEPack noslēguma pasākumā 22. maijā**. Tajā tiks prezentēta rīku kopa sieviešu uzņēmēju mācībām ilgtspējīgas darbības veidošanai. Pasākums noritēs tiešsaistē angļu valodā.

“Cilvēkjauda” raidierakstā profesors psihiatrs Elmārs Rancāns skaidro sieviešu psihiskās veselības nianšes dažādos dzīves posmos, savukārt biedrības “Tēvi” valdes loceklis Gatis Smidrovskis **raidierakstā “Vai zēni mācās citādi? Vīrišķības izaicinājumi skolā.”** runā ar privātskolas Patnis direktoru par mācību izaicinājumiem zēniem.

Pie skatītājiem nonākusi **Kristīnes Želves filma “Mildas istaba”**, kas vēsta par pirmās Latvijas filozofijas doktores ar Sorbonnas grādu Mildas Palēvičas dzīvi. Filma tiek izrādīta **kinoteātrī “Splendid Palace”**.

Latvijā

20. aprīlī prezentēts Ex-ante **pētījums** par aizsardzības, atbalsta sistēmas un atbalsta instrumentu pieejamību no vardarbības ģimenē cietušām un vardarbību veikušām personām. Pētījumu prezentēja tā veicējs nodibinājums "Baltic Institute of Social Sciences", secinot, ka, lai gan **liela daļa Latvijas iedzīvotāju saskaras ar vardarbību ikdienā, tomēr lielākā daļa par to nevienam neziņo**, savukārt tie, kuri nolemj meklēt palīdzību, visbiežāk vēršas pie psihologa. Pētījums veikts Labklājības ministrijas īstenotā projekta **"Atbalsta instrumenti vardarbības ģimenē mazināšanai"** ietvaros.

Latvijas zinātnieki Rīgas Stradiņa universitātē izstrādājuši **jaunu neauglības diagnostiku**, kas saudzīgāk, bez invazīvas ķirurģiskas procedūras varētu noteikt vīriešu neauglības cēloņus. Zinātnieki izmanto unikālas datu apstrādes programmas un cer pierādīt metodes efektivitāti, lai varētu to izmantot arī praksē.

Biedrība **"Alianse vīriešu veselībai"** **uzsākusi kampaņu**, lai pievērstu uzmanību vīriešu sirds un asinsvadu veselībai, iedrošinātu vīriešus regulāri apmeklēt ārstu un neignorēt savu veselību pat tad, ja jūtas labi. SPKC informācija liecina, ka, lai gan sirds un asinsvadu slimības iespējams laikus diagnosticēt un lielākoties veiksmīgi ārstēt, **gandrīz trešā daļa Latvijas vīriešu neapmeklē ārstu pat reizi gadā**, kā rezultātā šīs saslimšanas ir galvenais vīriešu nāves cēlonis, kam seko onkoloģiskās saslimšanas un dažādi ārējie apstākļi.

Biedrība "Centrs MARTA" izsludinājusi **projekta "VEICAM!" finansējuma konkursa rezultātus** – finansējumu saņems pieci projekti, kuru mērķis ir mazināt dzimumā balstītu vardarbību, veicināt NVO kapacitāti un savstarpējo sadarbību. Projekts norisinās vienlaikus arī Lietuvā un Igaunijā līdz 2027. gadam.

Biedrība "**Papardes zieds**" īsteno **četrus gadu projektu "Runā?!"**, aicinot jauniešus vairāk runāt un izglītoties par reproduktīvo veselību un seksualitāti. Biedrība norāda, ka statistika liecina par ierobežotu sabiedrības izpratni par reproduktīvās veselības tēmu, augstu STI izplatību, savukārt jaunieši norādījuši, ka vēlas saņemt zināšanas par šiem jautājumiem tieši skolā. **Sarunā raidījumā "Ģimenes studija"** eksperti diskutēja par sabiedrības veselības rādītājiem un skolu gatavību izglītot jauniešus par seksualitāti un reproduktīvo veselību.

30. martā un 1. aprīlī biedrība "Tēvi" **divu dienu seminārā** par vīriešu atbalsta programmām iepazinās ar Somijas un Igaunijas organizāciju pieredzi atbalsta centru un tīklu veidošanā un dažādu atbalsta veidu piedāvāšanā, kā arī šķiršanās krīzes pārvarēšanā un veselīgā iesaistē ģimenes dzīvē pēc šķiršanās.

Latvijas Sabiedriskais medijs (LSM) raksta par **EURANET** apkopotajiem arvien biežākajiem dziļviltojumu gadījumiem visā Eiropā. Latvijā dziļviltojumu ierobežošanai nesen veikti grozījumi Krimināllikumā, paredzot atbildību par intīma satura izplatīšanu vai draudiem to izplatīt. Arī **ANO šīgada februāra ziņojumā** apliecina, ka dziļviltojumi kļūst arvien izplatītāki un to mērķi lielākoties ir sievietes un meitenes. Plaši pieejamās bezmaksas mašīnmācīšanās lietotnes padara šādu dziļviltojumu veidošanu vienkāršu un nekontrolētu.

Aprīlī apritēja **trīs gadi kopš traģēdijas Jēkabpilī**, kad **Leons Rusiņš nogalināja savu dzīvesbiedri**. LSM savā rakstā skaidro kriminālprocesa progresu un grozījumus Krimināllikumā, kas paredz ātrāku tiesībsargājošo iestāžu reakciju vardarbības gadījumos. Pēdējos gados arvien vairāk cietušo meklē palīdzību, liela daļa no tiem ar maziem bērniem. Biedrība "**Centrs MARTA**" **skaidro praktiskos izaicinājumus** darbā ar cietušajiem, bet **Valsts policijā pamazām uzsāk elektroniskās uzraudzības praksi** vardarbības gadījumos, kur noteikts aizliegums tuvoties.

Operdziedātāja **Brigita Reisone intervijā portālam delfi.lv** dalās ar pieredzi Latvijas un starptautiskajā operas pasaulē, izaicinājumiem sievietēm un vecuma diskrimināciju. Dziedātāja atklāti runā par feminismu, sabiedrību Latvijā un to, cik neaizsargātas ir jaunas sievietes mūzikā, aicinot sabiedrību neuztvert sievietes par zemāk stāvošām.

Starptautiskā Astronomijas aģentūra apstiprinājusi **divu asteorīdu nosaukumus – tie nosaukti Latvijas zinātnieču Mārītes Eglītes un Zentas Alksnes vārdos.**

Latvijā Baldones Astrofizikas observatorijā atklāti un apstiprināti vairāki asteroīdi, izmantojot unikālo Šmita tipa teleskopu.

Latvijā, salīdzinot ar Ziemeļvalstīm un citām Baltijas valstīm, ir **augstākais sieviešu īpatsvars, kam pieder kriptovalūtas.** Kopumā Latvijā kriptovalūtu lietotāju skaits pieaug, lielākā daļa interesentu ir gados jauni cilvēki vecumā līdz 40 gadiem, tomēr arī citās vecuma grupās ir augošs lietotāju skaits.

AKTUALITĀTES SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANĀ

A P R Ī L I S 2 0 2 6

Labklājības ministrija

Eiropā un pasaulē

Martā **Eiropas Padomes Ministru komiteja pieņēma divas rekomendācijas**, pievēršoties tehnoloģiju un dzimumu līdzsības, kā arī vardarbības mijiedarbībai. Viena no rekomendācijām vērsta uz mākslīgā intelekta un līdzsības nodrošināšanu, savukārt otra rekomendācija – uz digitālo vardarbību, kas īpaši skar sievietes un meitenes. Abas rekomendācijas paredzēts prezentēt pasākumā **10. jūnijā**.

Starptautiskā žurnālistu federācija ievēlējusi jaunu Dzimumu padomes valdi.

Dzimumu padomes sastāvā ir žurnālisti no visas pasaules, un tā nodrošina, ka federācijas darbība tiek vērtēta un veidota, skatot to caur dzimumu līdzsības prizmu. Padome gan veido organizācijas iekšējo kultūru, atbalstot dzimumu līdzsīgu pārstāvību iekšējās struktūrās, gan piedalās projektu un rīcībpolitikas izstrādē.

Eiropas Jaunatnes nedēļas laikā **Ukrainas jaunieši īsteno “Champions of Change” projektu**. Jaunieši apgūst jaunas prasmes, saņem atbalstu, kā arī piedāvā risinājumus, aicinot skolas veidot programmas, kurās mācīt jauniešiem par dzimumu līdzsību. Jaunieši uzsver, ka zēniem un meitenēm, darbojoties kopā kā līdzvērtīgiem, veidojas stiprākas kopienas un noturīgāka sabiedrība.

Albānijā 2025. gada nogalē pieņemtais **Dzimumu līdztiesības likums izraisījis satraukumu sabiedrībā**. Lai gan prasība atcelt likumu konstitucionālajā tiesā tika noraidīta, Albānijas vēlēšanu komisija ir atļāvusi rīkot referendumu par likuma atcelšanu. Cilvēktiesību juristi norāda, ka šāds referendums ir pretlikumīgs, jo ietver lēmumus par cilvēktiesībām.

Doktore *Susan Watson* "The Guardian" viedokļu sadaļā komentē **vardarbību pret sievietēm publiskajā telpā**, īpaši uzsverot tiešsaistes vardarbību un draudus pret sievietēm politikēm. Pret sievietēm vērsta retorika ir agresīva, tiek kritizēts izskats, intelekts, sievišķība vai tās trūkums, pieredze un vecums. Šāda kritika nereti attur jaunas sievietes no iesaistes publiskajā dzīvē un lēmumu pieņemšanā.

"The Guardian" autore **Dr. Mireia Galian publicējusi pārspriedumu** par sieviešu sportistu auglību un sporta organizāciju spēju pielāgoties un atbalstīt atlētes vēlmē veidot ģimeni. Autore norāda, ka sportistes riskē ar karjeru, jo nav pietiekami pieejami risinājumi grūtniecības, mākslīgās apaugļošanas un dzemdību periodiem. Nesen vairākas sporta organizācijas spērušas nozīmīgus soļus, lai mazinātu riskus, kas saistīti ar sieviešu veselību, mātību un ģimenes plānošanu, piedāvājot **labākus apdrošināšanas noteikumus, atbalstu auglības procedūru laikā un atvieglotu atgriešanos karjerā pēc dzemdībām**.

Mjanmā militārā valsts vadība vairākās valsts zonās paplašinājusi **aizliegumu izplatīt un lietot higiēniskās paketes**. Kā iemesls šādam aizliegumam tiek minēts, ka kaujinieki tās lieto brūču apkopšanai un apavos. Sieviešu tiesību organizācijas norāda, ka šādi aizliegumi ne tikai nav pamatoti, bet nodara būtisku kaitējumu sievietēm un meitenēm valstī, kur mēnešreizes joprojām ir liels tabu. Bez ērti pieejamiem menstruāciju higiēnas produktiem sievietes un meitenes cieš no regulārām infekcijām, nevar brīvi pārvietoties tālu no savām mājām un ir ierobežotas savās iespējās mācīties un piedalīties sabiedriskajā dzīvē.

Centrs "Equimundo" sadarbībā ar ANO ledzīvotāju fondu (UNFPA) publicējis **trīs pētījumus par zēnu attīstību un augšanu** mūsdienu strauji mainīgajā sociālajā un digitālajā vidē. Pētījumu sērija izgaismo tādas tēmas kā reproduktīvā veselība un tiesības, tiešsaistes mizogīnijas kustības un seksualitāte digitālajā laikmetā.

Populārā **online platforma "Discord"**, kurā iespējams veidot digitālas kopienas un sociālos tīklus, sadarbībā ar bērnu aizsardzības NVO "ECPAT" izveidojusi **jaunu iniciatīvu, kas mērķēta jauniešu atbalstam digitālajā vidē**. Tā kā starp "Discord" lietotājiem ir ļoti daudz bērnu un jauniešu, kam digitālā vide ir ļoti pierasta, bet vienlaikus kļūst arvien bīstamāka, iniciatīvā paredzēts izplatīt īsus, viegli uztveramus materiālus par drošu vidi internetā, par veselīgām dzimumu lomām un savstarpējo saziņu.

"The Conversation" rakstā pētniece Natalia Lopez-Hornickel analizē skolas vides ietekmi uz jauniešu attieksmēm pret dzimumu līdztiesību, nepieciešamajām institucionālās vides pārmaiņām un radikālajām kustībām, kas ietekmē jauniešu attieksmes kopumā. Autore norāda, ka jaunākajās paaudzēs vērojama pretestība pret dzimumu līdztiesības idejām un vienlaikus augošs radikālisms, kas ir auglīga vide aizspriedumiem un vardarbībai.